

Lund den 9 juni 2023

**Remissvar SOU 2023:9 - Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans.
Diarienummer S2023/00990**

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet är en intressepolitisk organisation. Medlemmar är medborgare med funktionsnedsättning. Andra som vill ställa sig bakom vår jämlikhetskamp är välkomna att som solidaritetsmedlemmar ansluta sig till förbundet.

Vi verkar utifrån den konkreta, upplevda, inpå huden egna kända verkligheten i solidaritet med andra som liksom vi delar erfarenhet av ojämlikhet, diskriminering och förtryck.

Vi arbetar för ett samhälle där alla ska kunna leva och röra sig fritt utan begränsningar, ha makt över den egna tillvaron och rätt till goda levnadsvillkor. Det vill säga: Tillgänglighet - Delaktighet – Jämlikhet – Makt över våra liv.

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet lämnar här våra synpunkter på utredningens förslag.

Vi tillstyrker utredningens förslag att staten blir huvudman för insatsen personlig assistans i sin helhet med Försäkringskassan som ansvarig myndighet.

Våra synpunkter på utredningens övriga förslag:

- Överföringen av kommunala beslut måste genomföras på ett sådant sätt att enskilda assistansberättigade inte drabbas av övergångsproblem som kan leda till att de inte får sitt assistansbehov fullt ut tillgodosett.
- Utredningen föreslår att Försäkringskassan även ska besluta om tillfälligt utökad assistans, vilket idag görs av kommunerna. Ett tillfälligt utökat behov måste i regel tillgodoses omedelbart. Försäkringskassan måste med god framförhållning tillskapa organisatoriska och administrativa rutiner som tillförsäkrar att de klarar denna uppgift på ett acceptabelt sätt.
- Utredningen presenterar tre förslag som kvalificerar för rätt till assistansersättning, varav ett av de utgör huvudförslag som kompletterats och två alternativa förslag.

Huvudförslaget innebär sammanfattningsvis att behovsbedömningen ska göras enligt samma kriterier som idag. Det vill säga enligt gällande lag och tillämpad rättspraxis. Dock med det väsentliga undantaget att ingen timgräns, varken vad gäller behov av hjälp med grundläggande behov eller fhjälpsmed andra personliga behov, ska gälla. Avgörande ska istället vara att beslutet grundas på en bedömning av behovet av personlig assistans i sin helhet.

Förslaget är principiellt bra eftersom det överensstämmer med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det finns emellertid ett avgörande problem med förslaget nämligen att behovsbedömningarna kommer att följa den restriktiva rättspraxis som idag tillämpas. Även om utredningen genom att föreslå att timgränsen tas bort för att möjliggöra en bedömning av assistansbehovet i sin helhet befarar vi att det föreligger en uppenbar risk att en timgräns ändå kommer att tillämpas i linje med nuvarande restriktiva rättspraxis. Kriterierna för vad som ger rätt till assistansersättningen hade blivit både transparentare och tydligare om utredningens huvudförslag även innehållit en i lag fastställd timgräns.

Det första av utredningens alternativförslag innebär att för att vara berättigad till assistansersättning krävs att behovet av hjälp med grundläggande behov, som kommer att fastställas utifrån samma bedömningsgrunder som idag, ska uppgå till 7 timmar i veckan. Vi anser att detta krav är alldeles för högt ställt. Det kommer att medföra att personer som rimligen borde vara berättigade till assistansersättning med tanke på omfattning av deras funktionsnedsättningar och därmed följande assistansbehov inte kommer att tillförsäkras denna rätt om utredningens förslag på 7 timmars grundläggande behov per vecka genomförs. Vi tillstyrker således inte detta alternativförslag.

Det andra alternativförslaget innebär att man för att beviljas assistansersättning ska ha ett assistansbehov med grundläggande behov som uppgår till 3 timmar per vecka samt att det sammanlagda assistansbehovet uppgår till 20 timmar per vecka. Vi väljer att tillstyrka detta det andra alternativförslaget även om det också har begränsningar..

Sammanfattningsvis anser vi att inget av dessa förslag på ett fullgott sätt kommer att tillförsäkra de personer som har behov av insatsen personlig assistans rätt till denna insats. Detta då vi bedömer att nuvarande problematik med alltför restriktiva bedömningsgrunder med utredningens förslag kommer att kvarstå.

Vi ser det därför som angeläget att en särskild utredning tillsätts med direktiv som är förankrade i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar så snart som möjligt med uppgift att föreslå nya bedömningskriterier i överensstämmelse med konventionen. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning tillstyrker vi således alternativförslag två till utredningens huvudförslag, som vi i dagsläget anser jämförelsevis bäst tillgodoser behovet av personlig assistans hos de personer med behov av denna insats.

- Utredningen föreslår att assistenters sjuklöner ska finansieras via assistansersättningen, istället för som idag av hemkommunen. Utredningen föreslår ett tillägg till timbeloppet på 4:35 kr.

När det gäller de som anställer sina egna personliga assistenter föreslår utredningen att de ska använda sin beviljade assistansersättning i den mån den är tillräcklig för att täcka de kostnader som uppstår när en personlig assistent är sjuk. I de fall den beviljade ersättningen inte räcker ska den enskilde ansöka om tillfällig utökning för kostnader för sjuklön.

Vi tillstyrker utredningen förslag att anordnarens sjuklönekostnader ska täckas av schablonersättningen. Dock anser vi att beloppet som föreslås av utredningen är för lågt och att detta istället för att täcka de faktiska kostnaderna bör uppgå till 6 kr per timme.

När det gäller de som anställer sina egna assistenter föreslår vi att redovisade faktiska sjuklönekostnader till fullo täcks inom ramen för assistansersättningen. Det är angeläget att vidföljande administration blir enkel och att utbetalning sker utan dröjsmål.

- Utredningen föreslår att kvalitetskrav införs i lagstiftningen för personlig assistans. Kvaliteten ska enligt utredningens förslag mätas utifrån självbestämmande, det vill säga att du som användare av personlig assistans ska kunna välja vilka personer som arbetar som personliga assistenter, var arbetet utförs, vad den personliga assistenten ska göra och hur arbetet utförs.

Vi är positiva till utredningens förslag till kvalitetskrav som vi uppfattar på ett tydligt sätt anger syftet med insatsen personlig assistans. Förslaget utgör därmed också en markering att personlig assistans skiljer sig från och inte ska sammanblandas med vård och omsorg, då starka sådana tendenser finns idag.

Vi ställer oss således positiva till utredningens förslag i denna del.

- Utredningen föreslår att Försäkringskassan ska kunna pröva väsentligt ändrade förhållanden två år bakåt i tiden när de kommunala besluten överförst till kassan.

Utredningens förslag syftar till att uppmärksamma beslut där funktionsnedsättningen och behoven minskat. Även om förslaget tolkat på detta sätt kan anses befogat finns det anledning mot bakgrund av Försäkringskassans idag tillämpade restriktiva tolkning av begreppet väsentligt ändrade förhållanden, som innebär att tidigare beslut enbart på grund av ändrade sociala förhållanden eller byte av fritidsaktiviteter av försäkringskassan bedöms som väsentligt ändrade förhållanden kan leda till beslut om indragen assistansersättning eller färre beviljade assistanstimmar. Mot den bakgrunden framstår utredningens förslag som tveksamt.

Samtidigt måste det vara möjligt för Försäkringskassan att inte bevilja fortsatt rätt till assistansersättning eller besluta om minskat antal timmar i de fall där detta måste anses befogat.

Lösningen på detta dilemma är att begreppet väsentligt ändrade förhållanden ges en tydligare och förutsägbar innebörd för att kunna tillämpas i samband med överföringen av kommunala beslut till Försäkringskassan.

Vi är sammanfattningsvis positiva till utredningens förslag att den personliga assistansen överförs till ett statligt huvudmannaskap.

Lund dag som ovan

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet

Styrelsen, gm

Lars Hagström, ordförande

Kontaktuppgifter:

Förbundet FÖR delaktighet och jämlikhet

c/o Lars Hagström

Regnbågsgången 4

22 70 Lund